

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA

58. ÉVFOLYAM

2006

10. SZÁM

Emlékezés 1956-ra

Magyarország történetének több mint ezer esztendeje alatt sok minden érte hazánkat, a hozzánk tartozókat. Ezek közül még a XX. századból is több jeles történést őriz emlékezetünk. Ezek közül kiemelkedik az 1956-os esztendő (annak októbere), amikor az ország lakossága rövid napok alatt magához tért. Kiegyenesedett a derék. Nem tűrte tovább a nyomorúságot, az egyre romló anyagi helyzetet. De elege lett abból is, hogy a „felszabadítóként” 1944–45-ben megjelenő szovjet hatalom katonai egységei egyre otthonosabban érzeték magukat, az országvezetés pedig hamis úton járt, idegen érdekeknek szolgáltatta ki az országot, annak biztonságát.

Megmaradt az emberek emlékezetében az is, ami az 1948-as hatalomátvétel után történt: kulákista, ÁVH, erőszakos kollektivizálás, a falusi emberek kirablása, „padlás-seprés” (így aztán a falusi ember tavaszra mehetett a városba sorba állni kenyérért), továbbá „önkéntes” békekölcsön, majd tervkölcsön-jegyzés.

*Tüntetőök egy szovjet tankon az Országház előtt**

Az 56-os hangulat kialakulását segítette Sztálin halála is (1953), aztán Hruscsov megjelenése, az SzKP (XX.) kongresszusa, amely lerántotta a leplet a szovjet diktatúráról és hogy ez velünk, magyarokkal is megtörténhet, például kitelepítés Szibériába. Ezzel indult az eszmélés.

Aztán amikor már a szinte kibíráhatatlanul rossz anyagi helyzet miatt Rákosi Mátyást felmentették a miniszterelnökség alól (1953) és a helyét Nagy Imre foglalta el, akkor bebizonyosodott, hogy a szociális világot lehet másféleképpen is építeni; az egyéni gazdálkodó pedig nem a „nép ellensége”, a kitelepített családokat vissza lehet engedni. Akkor mindenki fellélegzett. Majd a politika berkeiben (idehaza és a moszkvai kapcsolatokban is) megint más recept szerint

*A szétlőtt Üllői úti laktanya**

A *-gal jelölt képek (3–11. old.) a Hadtörténeti Intézet és Múzeum gyűjteményéből valók.

Nagy Imre*

1956 nyarára a társadalom széles körében.

Aztán megmozdult az értelmiség, az Írószövetség, a diákság, megalakult a Petőfi-kör és más szervezetek is.

Újra szükség lett Nagy Imrére. A társadalom belső erjedése azonban már megindult és egyre erősödött!

A többi már mindannyian tudjuk: felkelés, az itt lévő szovjet egységek beavatkozása, majd Nagy Imre határozott fellépése, hogy vonják ki a szovjet katonai egységeket az országból. Erre

Maléter Pál*

Maléter tankja a Kilián laktanya bejáratánál*

főztek. Nagy Imrét menesztették és újra megjelentek a csúcvezetésben a már ismert (levitézlett) figurák, akkor az emberekben megfogalmazódott, hogy „nem engedjük a régi rosszat megint visszajönni”. Ez az „elég volt ebből”-hangulat lett általánossá

a szovjet válasz: 12 újabb, korszerűen felfegyverzett hadosztály (két hadsereg

2000 tankkal) özönlötte el az országot, továbbá a Magyarországon állomásozó közel három hadosztály támadt Budapestre, zárta le a határokat és hurcolta el az ország legfőbb vezetőit. Aztán (Arany János szavaival mondva) „Edward király, angol király léptet fakó lován; körötte csend, amerre ment s néma tartomány”.

Ez történt 1956 késő őszén; aztán Kádár János következett, de kissé „lágyabb zenével”, és „vidámabb barakkal”. A végén aztán megint: „adósság csapda”, rendszerváltás (1989), majd újabb periódus és mára még nagyobb adósság-állomány. Tanulnunk kell belőle!

Csüggednünk azonban nem szabad. Úrrá kell legyünk a nehézségeken, mint annyiszor a magyar történelemben.

- Etelköz (Levédia) és besenyő támadás, aztán honfoglalás (895);
- Augsburg és Lech-mező (955), majd Vajkból István király (1000) és a lehetséges út a kereszténység;
- Muhi csata (1241) és IV. Bélával az ország újjáépítése;
- Nándorfehérvári diadal (1456), aztán: Mohács (1526), az ország három részre szakadt és Habsburg uralom (egészen 1918-19-ig).
- Aztán a Rákóczi-féle szabadságharc (1703) lett a válasz, és a végén a Szatmári béke (1711) Károlyi Sándor segédletével, aztán a fegyverletétel 12 000 kurucsal, a Majtényi síkon.
- De következett a 1848-as szabadságharc (pesti ifjak, Széchenyi István és Kossuth Lajos,

Jellasics-betörés és Pákozdi-csata (1848. szeptember 29.), aztán I. Miklós cár csapatainak túlereje (200 000 fő, mint 1956 novemberében), és a végén a Világosi fegyverletétel 32 000 kurucsal és 144 löveggel.

- A kiutat Deák Ferenc bölcsessége mutatta meg. Igen: kiegyezés, de a nemzet újra erőre kapott.
- Következett az I. Világháború (1914-19), majd Trianon (1920. május 4.), az ország területe 283 000 km²-ről 93 030-ra zsugorodott, és 3 300 000 magyar „került” más országba, a csonka ország mégis túlélte; és jöttek a „viszacsatolások”: Felvidék, Kárpátalja, Észak-Erdély és Székelyföld, majd a Délvidék.
- De jött a II. Világháború, ami nekünk 850–900 000 emberéletbe került (szovjet fogságba került közel 600 000 fő, amiből 150–200 000 ott is pusztult el).

Így jutottunk 1945-ig; földosztás, szabad választások, majd az 1948-as hatalomátvétel, erőszakos kollektivizálás stb. (A többről már beszélünk.) Ezekre adott választ 1956 október 23-ika, majd pedig az 1989-es rendszerváltás. Az azóta összegyűlt újabb bajokból való lehetséges kilábalás módja még formálódik.

Bízunk kell magunkban! Tanít a történelem is: „Navigare necesse est”! De tanulhatunk székelly testvéreinktől is: porlik de marad!

Szerkesztőbizottság

*Mindszenty bíboros Budapesten**

*Segélyszállítmány érkezik a Ferihegyi repülőtérre**

Nagy Imre sírja
Fotó: Székely Péter*